

Financieel crisisplan

Inleiding

Het financieel crisisplan is een beschrijving van maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief kan inzetten indien in korte tijd de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt in de richting van kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Door een dergelijk plan klaar te hebben liggen nog voordat de situatie zich heeft voorgedaan is het bestuur beter voorbereid op een crisissituatie. Vooraf is nagedacht over o.a. kritische grenzen, beschikbaarheid, realiteitsgehalte en effectiviteit van maatregelen. Dit betekent ook dat een goede monitoring van belang is.

Het crisisplan vormt een onderdeel van de ABTN. Het plan is overigens niet bedoeld als kant en klaar stappenplan dat zonder verder overleg binnen het bestuur dan wel door het bestuur in samenspraak met andere bestuurscolleges uitgevoerd zal worden. Het bestuur zal de concrete maatregelen altijd kunnen afstemmen op de aard en omvang van de crisis en de specifieke situatie op dat moment. Een crisisplan is dus niet hetzelfde als een herstelplan. Het opstellen van het herstelplan is wel een onderwerp dat is beschreven in het crisisplan.

Het crisisplan gaat in op de volgende negen onderwerpen, zoals voorgeschreven door DNB. Deze komen achtereenvolgens aan bod in de navolgende paragrafen:

1. een beschrijving van de situatie die als crisis wordt aangemerkt;
2. het dekkingsgraadniveau waarbij het pensioenfonds niet meer in staat is om op eigen kracht met bestaand beleid, maar zonder korten, op tijd te herstellen;
3. de maatregelen die het fonds kan nemen om de dekkingsgraad te verbeteren en moment en volgorde wanneer deze maatregelen worden ingezet;
4. de mate waarin de genoemde maatregelen kunnen worden ingezet (en de realiteit van deze inzet);
5. de (financiële) effectiviteit van de verschillende maatregelen;
6. de borging van de evenwichtige belangenafweging bij de verschillende maatregelen;
7. het informeren van belanghebbenden;
8. het besluitvormingsproces in een situatie van crisis;
9. toetsing van het crisisplan op actualiteit.

1 Definitie crisissituatie

De ambitie van het pensioenfonds is om de aanspraken van de deelnemers jaarlijks deels te verhogen conform de prijsinflatie. Vanuit het huidige beleid, bezien in het licht van de huidige financiële omstandigheden van het fonds, is de ambitie om de pensioenen met circa 50% van de prijsinflatie mee te laten groeien. Gezien deze ambitie, de beoogde realisatie van de feitelijke afspraken die in het pensioenreglement zijn vastgelegd is het bestuur zich er veel aan gelegen om de verwachtingen die de beroepsgroep uit dien hoofde heeft ten aanzien van het fonds, waar te maken. Het beleid van het fonds is er dan ook op gericht om dit op langere termijn te kunnen realiseren. Een situatie waarin de ambitie niet langer meer kan worden waargemaakt is een eerste signaal voor het mogelijk ontstaan van een crisissituatie voor het fonds.

Naar de mening van het bestuur zijn er verschillende niveaus (1 t/m 4) van de beleidsdekkingsgraad (hierna: dekkingsgraad) waarin in oplopende mate sprake is van deze crisissituatie van het fonds:

1. De dekkingsgraad is lager dan het vereist eigen vermogen, verhoogd met 15%-punt (1 februari 2017: 129,5%¹). Vanaf dit moment kan het fonds geen volledige indexatie toekennen en kan een beperkte indexatie-achterstand ontstaan. Uitgangspunt is een pro rata indexatie, uitgaande van geen indexatie bij het niveau van het vereist eigen vermogen (1 februari 2017: 114,5%¹). Het fonds dient een lange termijn herstelplan in.
2. De dekkingsgraad is lager dan het vereist eigen vermogen (1 januari 2017: 114,5%¹). Vanaf dit moment kan het fonds helemaal geen indexatie meer toekennen. De verwachting is dan ook dat de toeslagen enkele jaren blijven achterlopen bij de inflatie waardoor de indexatie achterstand oploopt.
3. De dekkingsgraad is lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad (ultimo 2017: 114,5%¹). Vanaf dit moment gelden bepaalde beleidsrestricties (o.a. binnen 5 jaar herstel, anders volgt een onvoorwaardelijke korting, risicoprofiel van de beleggingen mag niet verhoogd worden en de premie moet kostendekkend zijn).
4. Het niveau van de dekkingsgraad waarbij er binnen tien jaar geen herstel mogelijk is tot boven de vereiste dekkingsgraad. Op dat moment moet een korting worden doorgevoerd.

Indien aanvullende maatregelen zoals korting van pensioenrechten- en aanspraken moeten worden genomen om de financiële situatie van het fonds te herstellen, dan loopt de achterstand ten opzichte van een volledig geïndexeerd pensioen verder op.

Het bestuur zal (de kans op het bereiken van) deze dekkingsgraadniveaus periodiek monitoren. Naast financiële oorzaken van een crisissituatie kunnen ook andere ontwikkelingen aanleiding zijn om tot maatregelen over te gaan.

2 Kritische dekkingsgraad

De kritische dekkingsgraad is de dekkingsgraad waaronder het niet meer mogelijk is om met het huidige beleid -zonder het korten van rechten- en conform het herstelplan op tijd (binnen tien jaar) te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad.

Voor de vaststelling van de kritische ondergrens van de dekkingsgraad is het uitgangspunt dat een verbetering van de dekkingsgraad alleen mogelijk is vanuit een verwacht overrendement. In het herstelplan bedraagt de gemiddelde jaarlijkse stijging van de dekkingsgraad van 2017 tot en met 2026 ongeveer 2,1% (exclusief korting). Bij een dergelijke verwachting bedraagt de kritische ondergrens 93,3% (=114,5% - 10 x 2,1%)¹.

Een crisissituatie is beëindigd op het moment dat het bestuur vaststelt dat de dekkingsgraad op drie opeenvolgende kwartaaleinden hoger is dan het niveau dat geldt bij een vereist eigen vermogen, vermeerderd met 15%-punt (1 januari 2017: 129,5%¹).

3 Maatregelen die ter beschikking staan

Om te voorkomen dat het fonds in een crisissituatie terecht komt, heeft het fonds de volgende reguliere beleidsmaatregel ter beschikking:

- wanneer de dekkingsgraad lager is dan het vereist eigen vermogen, verhoogd met 15%-punt, worden toeslagen niet volledig toegekend;

¹ Cijfers ontleend aan herstelplan SPN, opgesteld door WTW per 31 oktober 2016.

- wanneer de dekkingsgraad lager is dan het niveau van het vereist eigen vermogen worden helemaal geen toeslagen meer toegekend.

Als de dekkingsgraad zich tussen deze grenzen bevindt wordt de toeslag pro rata toegekend.

Als deze maatregel niet afdoende is gebleken om een crisissituatie te voorkomen, dan kan het fonds in overleg met de deelnemers de volgende extra (nood)maatregelen nemen om uit de (dreigende) crisissituatie te geraken. In onderstaande volgorde wordt dan gekeken naar:

- wijziging van de premiestaffel (bijv. het verhogen van de actuariële kostendeckende premie met een opslag ter versterking van de financiële positie);
- beperking pensioenopbouw of andere aanpassing van het pensioenreglement zonder aanpassing (verlaging) van de pensioenpremie;
- het korten van nominale aanspraken.

Daarnaast kan het beleggingsbeleid dynamisch worden ingezet om een dreigende crisissituatie af te wenden ("de-risken"). Een voorbeeld hiervan is het verhogen van de renteafdekking en/of het verlagen van de allocatie naar zakelijke waarden.

Het bestuur is van mening dat, ingeval wordt besloten tot korten van pensioenrechten- en aanspraken een uniform kortingspercentage gehanteerd dient te worden voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Zie verder paragraaf 6.

4 Mate van inzetbaarheid van de maatregelen

In onderstaande tabel wordt weergegeven hoe het bestuur de inzetbaarheid van de genoemde maatregelen inschat.

In te zetten maatregelen			
Maatregel	Onderdeel van beleidsdocumenten	Betrokkenen	Inzetbaarheid en overleg
Beperking toeslagen	ja	Actieven en niet-actieven	Kan zonder nader overleg worden ingezet; het is beschreven in het pensioenreglement
Verlaging pensioenopbouw	nee	Actieven	Geen standaard beleid; in een crisissituatie inzetbaar; het bestuur zal de inzet bespreken met de PensioenKamer en de BVM
Korten van pensioenrechten en -aanspraken	ja	Actieven en niet-actieven	In uiterste gevallen inzetbaar; bestuur informeert hierover de stakeholders

De laatste 3 maatregelen worden alleen toegepast als de dekkingsgraad niet hoger is dan het minimaal vereist eigen vermogen. In geval van het aanpassen van de pensioenopbouw zullen beleidsdocumenten aangepast moeten worden.

Naast de onder “inzetbaarheid” genoemde colleges zullen uiteraard in het besluitvormingsproces de afgesproken adviestrajecten worden doorlopen ten aanzien van het verantwoordingsorgaan en/of de raad van toezicht.

5 Financiële effect van de maatregelen

Om een dreigende crisissituatie af te wenden kan het beleggingsbeleid dynamisch worden ingezet teneinde risico's te verlagen (“de-risken”). Een voorbeeld hiervan is het verhogen van de renteafdekking en/of het verlagen van de allocatie naar zakelijke waarden.

Het verlenen van indexatie met 1% betekent dat de dekkingsgraad met circa 1% daalt. Het achterwege laten van toeslagen betekent het in stand houden van de dekkingsgraad. Het verlenen van onvolledige (of geen) indexatie heeft daarmee geen direct verhogend effect op de dekkingsgraad. Het niet verlenen van toeslagen is zodoende geen effectief sturingsmiddel, in die zin dat de dekkingsgraad door de inzet van dit sturingsmiddel niet stijgt.

Het korten van de pensioenen heeft wel een direct effect op de dekkingsgraad. Hier geldt, dat 1% korting op de pensioenrechten en -aanspraken een positief effect heeft op de dekkingsgraad van het fonds van circa 1%. Deze maatregel is daarmee een effectieve manier van herstel van de dekkingsgraad.

Het verhogen van de premie (d.m.v. een opslag op de kostendekkende premie) heeft eveneens een direct positief effect maar in veel mindere mate: voor herstel van de dekkingsgraad met 1%-punt is een relatieve premieverhoging van ongeveer 50% benodigd.

Een verlaging van de pensioenopbouw heeft geen direct effect op de dekkingsgraad, maar zal vooral op de langere termijn tot een hogere herstelkracht van het fonds kunnen leiden.

6 Evenwichtige belangenafweging

Beperking van de toeslagen en eventuele kortingsmaatregelen bij lage dekkingsgraden vragen een bijdrage van zowel actieve als niet-actieve deelnemers. Beide groepen dragen hiermee bij aan herstel van de financiële positie van het fonds. Het bestuur vindt een gelijke verdeling van de maatregelen over de actieven en de niet-actieven (d.w.z. dezelfde toeslag- en kortingspercentages voor beide groepen) passen binnen een evenwichtige belangenafweging.

Een verlaging van de pensioenopbouw en verhoging van de premie (i.c. een opslag op de tabelpremie) raakt (op korte of langere termijn) de actieve deelnemers.

In het hierna volgende overzicht wordt aangegeven welke belanghebbenden bij een bepaalde maatregel worden getroffen.

Impact van maatregelen op belanghebbenden			
Maatregel	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioengerechtigden
Aanpassen beleggingsbeleid	-	-	-
Verhoging van de pensioenpremie	X	-	-
Verlaging pensioenopbouw op termijn		-	-
Niet verlenen van indexatie	X	X	X
Verlagen van pensioenrechten en -aanspraken	X	X	X

De impact die deze maatregelen heeft op de verschillende groepen belanghebbenden, vraagt een gericht communicatiebeleid.

7 Communicatie met belanghebbenden

Het bestuur van het pensioenfonds zal over het crisisplan communiceren met de belanghebbenden. Die communicatie betreft twee onderdelen:

- communicatie van het crisisplan zelf, dus nog voordat er zich een crisis heeft voorgedaan;
- communicatie indien er zich een crisis voordoet, dus wanneer gebruik wordt gemaakt van de in het plan opgenomen crisismaatregelen.

Afzender van de communicatie is het bestuur van het pensioenfonds. Voor de communicatie zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van bestaande middelen. In de bestuursvergadering waar besloten wordt tot een korting, stelt het bestuur tevens een draaiboek vast voor de concrete uitvoering en voorbereiding van de communicatie.

7.1 Bestaande middelen

Het pensioenfonds heeft een communicatiebeleid en een communicatieplan. Op de website van SNP staan alle formele publieke documenten, zoals statuten, pensioenreglement en jaarverslagen. Andere niet-publieke formele documenten, zoals de abtn, zijn bij het pensioenfonds op te vragen. Het pensioenfonds informeert de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden regelmatig via haar website over actuele ontwikkelingen, waaronder de actuele en beleidsdekkingsgraad. Ook ontvangen belanghebbenden regelmatig een nieuwsbrief. Via deze media informeert SNP over de actuele ontwikkelingen, waaronder de actuele en beleidsdekkingsgraad.

7.2 Communicatie van het crisisplan zelf

Het pensioenfonds informeert de belanghebbenden over dit crisisplan in het kader van verwachtingsmanagement. Voor deze communicatie wordt in begrijpelijke taal een samenvatting geformuleerd van het crisisplan. Waar nodig, wordt in de communicatie over de financiële situatie verwezen naar het crisisplan.

In de volgende tabel is weergegeven welke doelgroepen op welke wijze en op welk tijdstip worden geïnformeerd over het crisisplan. Doel van deze aanpak is het verkrijgen van consensus over de rolverdeling, het afleggen van verantwoording, het managen van verwachtingen en het voldoen aan de wettelijke verplichtingen die gelden voor het *financieel crisisplan*.

Informatie aan doelgroepen	
Doelgroep	Middel
PensioenKamer en BVM	Overleg met het bestuur
Raad van toezicht	Overleg met het bestuur
Verantwoordingsorgaan	Overleg met het bestuur
Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden	Via genoemde communicatiemiddelen
DNB	Het crisisplan is onderdeel van de ABTN die aan DNB wordt voorgelegd

7.3 Communicatie indien er zich een crisis voordoet

SPN informeert betrokkenen regelmatig over de financiële positie van het pensioenfonds. Na besluitvorming over een voorgenomen korting informeert SPN zo spoedig mogelijk en in elk geval binnen de door DNB gestelde termijnen de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de toezichthouder hierover op schriftelijke wijze. Een eventuele korting zal conform artikel 134 van de Pensioenwet niet eerder worden gerealiseerd dan één maand na deze informatieverstrekking. Belanghebbenden moeten zich niet alleen realiseren dát er (mogelijk) gekort zal worden, maar ook hoe die korting dan naar verwachting doorgevoerd gaat worden. Dat betekent concreet dat het pensioenfonds ook inzicht geeft in de impact van de korting. Daarbij is ook van belang te communiceren wat het beleid is ten aanzien van het al dan niet (gedeeltelijk) herstellen van gekorte pensioenaanspraken en -rechten of het inhalen van kortingen of toeslagen.

Onderstaand is weergegeven op welke manier het pensioenfonds de verschillende doelgroepen gaat informeren als er sprake is van een crisis. Daarbij is ook weergegeven welke middelen het pensioenfonds inzet, met welk doel en op welk moment. Voor de uitvoering en voorbereiding van de communicatie stelt het pensioenfonds een gedetailleerd draaiboek op. De communicatiemaatregelen gelden zowel bij een voorgenomen besluit tot korting alsook bij een definitief besluit.

Inzet communicatiemiddelen			
Doelgroep	Middel	Doel	Planning
Raad van toezicht	schriftelijk informeren en in overlegvergadering toelichten	Betrekken en informeren	Voorafgaand aan besluit en ten minste 1 maand voordat tot verlaging wordt besloten
Verantwoordingsorgaan	Schriftelijke en mondelinge toelichting op verzoek	Betrekken en informeren	Voorafgaand aan besluit en ten minste 1 maand verlaging wordt besloten
DNB	brief	Informeren over besluit	Tijdig, conform richtlijnen van DNB
Deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden	Persoonlijke brief en Q&A	Informeren over definitief besluit en mogelijkheden mondelinge toelichting (evt. informatiebijeenkomsten)	Zo spoedig mogelijk na de besluitvorming en ten minste 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd
	Website	Informeren over besluit	Ten minste 1 maand voordat de verlaging wordt gerealiseerd
	Informatiesessies of presentatie ringvergaderingen Aangepaste UPO's met toelichting	Toelichting en ruimte voor feedback/vragen. Inzicht geven in persoonlijke gevolgen en toelichting	Binnen 1 maand na definitief besluit Conform de hiertoe door DNB en AFM afgegeven voorschriften c.q. richtlijnen

8 Besluitvormingsproces

Indien zich een gebeurtenis voordoet die beschreven is in dit crisisplan wordt het volgende besluitvormingsproces doorlopen.

Acties, afstemming en doorlooptijden			
Gebeurtenis	Actie bestuur	Afstemming c.q. aanpassing documenten	Doorlooptijd
Dekkingsgraad daalt eind van het jaar onder VEV + 15%-punt (1 januari 2017: 114,5% ²)	Beperken van de toeslagverlening	Niet nodig; regulier beleid	Afstemmen binnen 1 maand, uitvoeren binnen twee maanden
	Bespreken van het eventueel verlagen van beleggingsrisico's	Balans- en Beleggingscommissie; eventueel beleggingsbeleid aanpassen (bandbreedtes)	Afstemmen binnen een maand, uitvoeren binnen twee maanden
Dekkingsgraad daalt op enig moment onder het vereist eigen vermogen	Opstellen van lange termijn herstelplan		
Dekkingsgraad daalt op enig moment onder minimaal vereist eigen vermogen (XX% ³).	Bespreken of aanvullende maatregelen nodig zijn.	PensioenKamer informeren; eventueel reglement aanpassen (bij aanpassing opbouw of extra premie)	Binnen 1 maand bespreken, binnen drie maanden vastlegging en communicatie van maatregel
	Mogelijk verlagen van beleggingsrisico's Opstellen van een korte termijn herstelplan	Balans- en Beleggingscommissie eventueel beleggingsbeleid aanpassen (bandbreedtes)	Afstemmen binnen 1 maand, uitvoeren binnen twee maanden
Dekkingsgraad daalt onder de kritische dekkingsgraad	Aankondiging voorgenomen kortingsmaatregel, bespreken of aanvullende maatregelen nodig zijn	PensioenKamer informeren; eventueel reglement aanpassen (bij aanpassing opbouw of extra premie)	Binnen 1 maand bespreken, binnen drie maanden definitieve vastlegging en communicatie maatregelen

De eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van dit proces ligt bij het bestuur van het fonds en wordt daarbij ondersteund door het bestuursbureau. Daarbij is er intensief contact tussen bestuur en directie van het fonds. De directeur van SNP treedt naar buiten toe op als woordvoerder voor de belanghebbenden en de media.

² Cijfer ontleend aan herstelplan SPN, opgesteld door WTW per 31 oktober 2016.

³ Dit cijfer zal moeten worden bepaald.

9 Toetsing Crisisplan

9.1 Jaarlijkse evaluatie

Zodra zich beleidswijzigingen voordoen, doch minimaal één maal per jaar, toetst het bestuur de ABTN van het fonds en past deze zo nodig aan. Als onderdeel van de ABTN zal het crisisplan zal bij deze toetsing worden betrokken.

9.2 Evaluatie na afloop van een crisis

Nadat het bestuur heeft vastgesteld dat er geen sprake meer is van een crisis zal het crisisplan, de daarin opgenomen maatregelen, de uitvoering (proces) en effecten van die maatregelen (impact) worden geëvalueerd door het bestuur en hierover verantwoording worden afgelegd aan de raad van toezicht. Belangrijk aspect bij deze evaluatie is het opstellen van “lessons learned”. Deze vormen de basis voor eventuele aanpassingen van het crisisplan.